

SOCIAL AND HUMAN SCIENTIFIC

Karpuzcu, T. (2020). "Neo-Realist Teori Işığında Fransa'nın Büyük Güç Olarak Yeniden Değerlendirilmesi", R&S - Research Studies Anatolia Journal, Vol: 3 Issue: 4; pp:270-286

Anahtar Kelimeler: Neo-realizm, Fransa, Büyük Güç, **Keywords:** Neo-realism, France, Great Power, Power Güç

Makale Türü Araştırma Makalesi

NEO-REALİST TEORİ IŞIĞINDA FRANSA'NIN BÜYÜK GÜÇ OLARAK YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

In The Light of the Neo-Realist Theory the Revaluation of France as Great Power

Tevfik KARPUZCU*

Geliş Tarihi / Arrived Date
14/07/2020

Kabul Tarihi / Accepted Date
27/09/2020

Yayınlanma Tarihi / Published Date
31/10/2020

ÖZ

Güç kavramı birçok farklı düşünür, yazar ve akademisyen tarafından farklı şekilde ele alınan, üzerinde genel bir uzlaşının söz konusu olmadığı bir kavramdır. Bu kavram üzerinde uzlaşamaması, alt kavramlar üzerinde de tartışmaları beraberinde getirmiştir. Bu makalede söz konusu tartışmalar üzerine çok fazla yoğunlaşmadan, seçilmiş tanımlamalar üzerinden Fransa'nın büyük güç olarak yeniden değerlendirilmesi esas alınmıştır. Bu çalışmada farklı teorik yaklaşımlar içinden neo-realist yaklaşımın güç kavramını ele alış biçimi teorik çerçeve olarak belirlenmiştir. Neo-realistlerin uluslararası sisteme yaptıkları vurgu ve bu nazarda devletlerin gücünü değerlendirmeleri; bu teorik çerçevenin kullanılmasını önemli hale getirmiştir. Neo-realizmin uluslararası sisteme yaptığı bu vurgu, bir ülkenin gücünü anlamının en iyi yolunun sistemdeki diğer devletle karşılaştırma ile mümkün olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, Fransa'nın güç değerlendirmesi yapılırken karşılaştırmalı bir yöntem izlenmiştir. Güç analizi yapılırken askeri, ekonomik ve teknolojik boyutlar ele alınmış ve Global Firepower indeksinden faydalanılmıştır. Bu üç boyut ele alınırken, neo-realist çerçeve ve 21. yüzyıl gerçekleri göz önüne alınmıştır.

ABSTRACT

The concept of power is a concept that is handled differently by many different thinkers, writers and academics, without any general consensus. Failure to agree on this concept brought discussions on sub-concepts. In this article, it is based on the re-evaluation of France as a great power through selected definitions without too much focus on the discussions. In this study, the way of defining the concept of power of neo-realist approach among different theoretical approaches is determined as a theoretical framework. The emphasis of the neo-realists on the international system and the evaluation of the power of the states in this view made the use of this theoretical framework important. This emphasis of neo-realism on the international system reveals the fact that the best way to understand the power of a country is by comparison with the other state in the system. For this reason, a comparative method was followed while making power assessment of France. While analyzing power, military, economic and technological dimensions were discussed and Global Firepower index was used. When examining these three dimensions, the neo-realist framework and 21st century facts are taken into consideration.

GİRİŞ

Güç kavramı birçok farklı düşünür, yazar ve akademisyen tarafından farklı şekilde ele alınan, üzerinde genel bir uzlaşının söz konusu olmadığı bir kavramdır. Bu kavram üzerinde uzlaşamaması, alt kavramlar üzerinde de tartışmaları beraberinde getirmiştir. Büyük güç kavramı da bu bağlamda değerlendirilmelidir. Bu makalede söz konusu tartışmalar üzerine çok fazla yoğunlaşmadan, seçilmiş tanımlamalar üzerinden Fransa'nın büyük güç olarak yeniden değerlendirilmesi esas alınacaktır.

* Ph.D., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, tevfikkarpuzcu92@hotmail.com, İzmir/TÜRKİYE

Uluslararası ilişkilerde farklı teorik yaklaşımların güç kavramına yönelik tanımlamaları da farklılıklar içermektedir. Bu çalışmada farklı teorik yaklaşımlar içinden neo-realist yaklaşımın güç kavramını ele alış biçimi teorik çerçeve olarak belirlenmiştir. Zira bu yaklaşımın kullanılması, örnek olay olan Fransa'nın uluslararası sistem içerisindeki durumunu anlamada en ideal yöntem olarak görünmektedir. Öyle ki, neo-realistlerin uluslararası sisteme yaptıkları vurgu ve bu nazarda devletlerin gücünü değerlendirmeleri; bu teorik çerçevenin kullanılmasını önemli hale getirmiştir. Neo-realizmin uluslararası sisteme yaptığı bu vurgu, bir ülkenin gücünü anlamının en iyi yolunun sistemdeki diğer devletlerle karşılaştırma ile mümkün olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, Fransa'nın güç değerlendirmesi yapılırken karşılaştırmalı bir yöntem izlenecektir. Güç analizi yapılırken askeri, ekonomik ve teknolojik boyutlar ele alınacaktır. Bu üç boyut ele alınırken, neo-realist çerçeve ve 21. yüzyıl gerçekleri göz önüne alınmıştır. Çalışmadaki söz konusu güç boyutları ile ilgili veriler Global Firepower indeksinden yararlanılarak elde edilmiştir.

Fransa'nın inceleme konusu olarak ele alınmasının birkaç nedeni bulunmaktadır. Bu ülke 1. ve 2. Dünya Savaşları sonrasında, kazanan devletlerden biri olarak uluslararası arenada büyük güçler arasında sayılmıştır. Daha sonra Avrupa bütünleşmesinde önemli rol oynayarak, bugün Avrupa Birliği olarak anılan birliğin, en önemli elemanlarından biri olarak yer almaktadır. Bu tarihsel durumun yanında, siyasi ve ekonomik gelişmişlik seviyesi de Fransa'nın güç skalası içerisindeki yerini belirlemiştir. Ayrıca nükleer bir güç ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin bir üyesi olması ülkenin uluslararası arenadaki konumunu farklılaştırmıştır. Ancak son yıllarda ekonomik krizlerin, göç gerçeğinin, Fransa'nın iç siyasi hareketliliğinin, dünyanın farklı noktalarındaki yeni yükselen güçlerin ortaya çıkmasının uluslararası arenada yarattığı yeni etkiler; Fransa'nın büyük güç olarak yeniden değerlendirilmesini zaruri hale getirmiştir.

Çalışmada cevap aranan en temel araştırma sorusu: "Fransa güncel uluslararası sistem bağlamında neo-realist bakış açısı ile değerlendirildiğinde, sistemin büyük güçlerinden kabul edilebilir mi?" sorusudur. Bu nedenle makalenin amacı; Fransa'nın tarihsel olarak sahip olduğu büyük güç unvanının, ulaşılabilen en güncel verileri kullanarak yeniden değerlendirilmesi ve bunun sonucunda güç skalasındaki yerini tespit etmektedir. Bu sayede literatüre Fransa'nın güncellenmiş güç durumu aktarılacak ve neo-realist bir çerçeveden değerlendirme sonucunda ortaya çıkacak yeni durumun katkısı sağlanacaktır. Ayrıca 21. yüzyılda gücün önemli boyutları olarak ön plana çıkan teknolojik, askeri ve ekonomik temelli değerlendirmeler karşılaştırmalı olarak yapılacaktır.

Tüm bu teorik alt yapı ve örnek olay uyarınca makalenin içerik yapılandırması hazırlanmıştır. Buna göre, ilk olarak güç kavramı ve bu kavrama farklı yaklaşımlar ele alınacaktır. Ardından kısaca büyük güç kavramına değinilecektir. Teorik çerçeveyi oluşturan neo-realizmin gücü ele alış biçimi bir sonraki bölümde incelenecektir. Bu teorik çerçevenin çizdiği yoldan hareketle, modern anlamda gücün nasıl değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapılacaktır. Oluşturulan bu şablon sonrasında, örnek ülke olan Fransa'nın gücü değerlendirilecektir. Ülkenin ekonomik, askeri ve teknolojik gücü, sistemdeki diğer güçlerle karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

GÜÇ KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ

Güç kavramı farklı disiplinlerin ele aldığı ve her birinin kendi içinde farklı boyutlardan ele alarak tanımladığı bir fenomendir. Güç kavramı yalnızca disiplinler arası farklılıktan kaynaklı olarak değil, aynı zamanda disiplin içi farklı değerlendirmelerden kaynaklı olarak da epistemolojik uzlaşa sağlanamamış bir kavramdır. Ancak bu farklılıklar çelişkiler doğurmaktan ziyade, kavrama yönelik zenginlik katmış ve konu ile ilgili çok çeşitli çalışmaların yapılmasını sağlamıştır. Bu bölümde güç kavramının farklı tanımlamaları verilecek ve uluslararası ilişkilerde kavrama yönelik farklı değerlendirmeler aktarılacaktır.

Güç kavramını öncelikli olarak dil bilimsel bir incelemeye tabi tuttuğumuzda; kelimenin Latince *potere* kelimesinden geldiği ve kabiliyet/beceri gibi şeyleri ifade edebilmek için kullanılan -ebilmek/-abilmek anlamını taşıdığını görmekteyiz. Daha açık bir ifade ile, boyun eğmeye zorlama,

biri ya da bir şey üzerinde etkili olabilme kabiliyeti olarak tanımlanabilir (Gove, 1981: 1778). Fransızca'da ise iki farklı anlam karşılığı olan güç kavramı, *force* ve *puissance* olarak karşılık bulur. *Force* aklımıza ilk gelen anlam olan kuvvet/güç olarak kullanılırken; *puissance* daha çok İngilizcedeki *power* kelimesinin karşılığı olan başkalarını kendi isteği doğrultusunda harekete sevk edebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Uluslararası ilişkiler disiplindeki karşılığı ise, en genel haliyle devletlerin diğer devletleri kendi isteği doğrultusunda harekete sevk edebilme yeteneği olarak ifade edilebilir.

Yine uluslararası ilişkiler disiplini bağlamında güç tanımlamasını zorlaştıran en temel sıkıntılar söz konusu olunca, ilk akla gelen, kavramın çok geniş kapsamlı olması ve niteliğinin belirsizliğidir. Ayrıca tanımlama çok fazla unsurun etki alanına girmektedir. Bu unsurların tümü göz önüne alındığında, bir ülkeye ait olan tüm niteliksel ve niceliksel elemanlar, gücün içinde değerlendirilmektedir. Niteliksel ve niceliksel unsurlardan bazılarının güce dönüşümünü açıklamak oldukça zordur. Bu sebeple gücün içinde değerlendirilen kavramların karmaşılaşması, gücün tanımını da zorlaştırmaktadır. Gücü tanımlarken karşımıza çıkan ikinci büyük zorluk, kavramın zamana ve sistemsel yapıya göre farklılıklar göstermesidir. Örneğin, bugün bilgi kaynakları ve iletişim imkânları üzerindeki kontrol oldukça önemli iken, teknolojinin iletişim imkânları üzerinde çok büyük etkisinin olmadığı ve uluslararası hukukun gelişmediği geçmiş yıllarda, askeri güç merkezi bir konumda değerlendirilirdi (Özdemir, 2008). Bu iki ana sebepten ötürü, güç tanımlanması ve kavramsallaştırılması zor ve karmaşık bir kavramdır (Bayraktaroğlu, 2000: 118).

Nye (1990) ise uluslararası ilişkilerde güç üzerine yapılan çalışmalarda karşı karşıya gelinen zorlukları, gücü hava durumuna benzeterek özetler. Herkesin hakkında konuştuğunu fakat çok az insanın mantığını kavradığını öne sürer. Gücün karmaşık ve tanımlanması zor bir kavram olması, yazarların farklı tanımlamalar geliştirmesine neden olmuştur. Örneğin Max Weber (1947: 152) gücü sosyolojik bir yaklaşımla değerlendirmiş ve sonuçları önemli olmaksızın bir aktörün direnişe rağmen kendi isteklerini yerine getirebilme ihtimali olarak tanımlamıştır. Bu tanımlama uluslararası ilişkiler disiplinine uygun olarak dönüştürdüğümüzde gücü; bir devletin direnişe rağmen kendi isteklerini yerine getirebilme ihtimali olarak tanımlayabiliriz. Yine farklı bir disiplinden gelen Kanter'in (1993: 166) güç tanımını incelediğimizde; bir kişinin ulaşmak istediği şeyleri elde etme, kaynaklarını seferber etme ve istediği şeyleri gerçekleştirebilme yeteneği olarak tanımladığını görüyoruz. Bu tanımlama uluslararası ilişkilere uyarladığımızda, bir devletin ulaşmak istediği şeyleri elde etme, kaynaklarını seferber etme ve istediği şeyleri gerçekleştirebilme yeteneği olarak yeniden yorumlayabiliriz.

Uluslararası ilişkiler disiplini bağlamında güç ile ilgili en çok başvurulan kişilerden olan Hans Morgenthau'nun yolundan gidersek; realistlerin konuya olan yaklaşımını da görme fırsatını yakalarız. Realizme göre, uluslararası politikanın en önemli amacı güç arayışı ve güç mücadelesidir. Ulusal çıkar kavramı güç ile birlikte anılır (Morgenthau, 1985). Güç kavramı realizmin içinde merkezi bir öneme sahip olmasına rağmen, Morgenthau tarafından açık seçik tanımlanmamıştır. Ashley'e (1984: 272) göre, realizm akımı gücü hem öteki aktörleri etkileme kabiliyetine sahip olma hem de bu kabiliyetleri bulunduran aktör olma anlamında kullanmıştır. Realizmin önemli temsilcilerinden olan Aron (1962: 58) gücü, siyasi bir aktörün isteğini diğer aktörlere dayatma kabiliyeti olarak tanımlar. Fransız düşünür gücün mutlak olmadığını ve insani bir ilişki olduğunu öne sürer.

Uluslararası ilişkilerde diğer bir önemli isim olan Holsti (1964); gücü bir ülkenin olanak ve yeteneklerini ödül, ceza, ikna ve zorlama gibi yollar kullanarak karşı tarafı kendi isteği ve çıkarları yönünde yönlendirme kapasitesi olarak tanımlar. Hart'ın (1976) güç tanımı ise oldukça anlaşılır ve basit bir çerçeveye sahiptir. Üç yaklaşım ile gücü tanımlar. Birinci olarak kaynaklar üzerindeki kontrol, ikinci olarak sonuçlar üzerinde kontrol ve son olarak aktörler üzerindeki kontrol, gücün üç farklı kapasitesidir.

Tüm bu tanımlamalar göz önüne alındığında gücün ilişkisel olduğu fark edilecektir. Yani güç tek bir aktörün gücü ile bir anlam ifade etmezken, ancak diğer aktörlerle ilişkilendirildiğinde anlamlı

hale gelecektir (Northcraft ve Neale, 1990: 324). Bu nedenle gücün ancak karşılaştırmalı bir yöntem ile anlaşılır olduğu söylenebilir. Güç sadece ilişkisel bir kavram da değildir. Tanımlamalardan yola çıkıldığında algı, bağımlılık, etki, kapasite, yetenek gibi kavramların da önemli bileşenler olduğu görülecektir. Bir aktörün diğer aktöre karşı algısı, aktörlerin güç sahibi olup olmayacağına belirleyicidir. Yani güç, karşı tarafın algısına göre anlamlanır (Cartwright and Zander, 1968: 217). Etki ise, gücün potansiyel durumdan kinetik duruma geçmesidir. Daha açık bir ifade ile gücün eyleme geçmiş hali etkidir (Hogg and Vaughan, 2011: 271). Gücün alt bileşenleri gücü anlamak için oldukça önemlidir. Bu bileşenler içinde etki ve algı diğer unsurlardan daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Gücün farklı tanımları ve bileşenlerine yer verilen bu bölümde, literatürde konuya genel yaklaşımın ne olduğu ifade edildi. Buradan hareketle, çalışmamızın içeriğine dair kavramlardan olan büyük güç kavramını bir sonraki bölümde inceleyeceğiz.

TARTIŞMALI BİR KAVRAM: BÜYÜK GÜÇ

Büyük güç kavramı, güç kavramının bir alt kavramı olarak, tanımlanırken benzer epistemolojik sorunlar içermektedir. Konuya yönelik farklı akademik yaklaşımlar ve anlayışlar bulunmaktadır. En temel olarak "büyük güç kimdir?" sorusuna verilen yanıtlardaki farklılıklar, birbirinden ayrı yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Büyük güç kavramının ilk kullanımı, Avrupa'daki en önemli güçleri anlatmak için Napolyon sonrası döneme tekabül eder. O dönem, Avrupa uyumu içindeki devletler için büyük güç kavramı kullanıldı. Bu devletler savaş sonrası anlaşmalara müştereken katılan devletlerden oluşmaktaydı (Webster, 1931).

Klieman'a göre, büyük güç, devletleri sahip oldukları kabiliyetler ve/veya uygulayabildikleri / uygulayabilecekleri etki gücü üzerinden sıralama girişiminden kökenlerini almaktadır. Böyle bir çaba zımni olarak ulusların eşitsizliğinin kabulü anlamına gelir. Uluslararası Hukuk ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu dışında, tüm uluslar eşitsizdir. Bazıları daha ayrıcalıklı, daha güçlü, daha etkilidir. Bu nedenle onlara diğerlerinden daha çok saygı duyulur veya onlardan korkulur. Büyük güç kavramı, sıradan ve sık kullanımına rağmen, kavram bilim dışı olma durumunu korumaktadır. Devletlere uygulanışı tamamen keyfidir. Büyük güç ile ilgili soruların kesin ve net cevapları yoktur. Son tahlilde, uluslararası siyasette büyüklük ölçümü; ulaşılabilir kaynakların maksimizasyonu, insan, milli bağlılık ve ruh, kendine güven, kendine inanç, büyüklüğün sürdürülebilirliğindeki kararlılık gibi unsurlar üzerinden yapılır (Klieman, 2015). Klieman gibi Waltz da büyük gücün karakteristiğine yönelik tanımlanmaların olmadığını belirtir. Bunların deneysel ve değerlendiricinin kendi belirlemelerine göre kriterleştirdiğini öne sürer (Waltz, 1979).

Papayouanou (1997:125) büyük güçleri, uluslararası politikada güvenlik ile ilgili konularda başat rol oynamak için uygun kapasiteye sahip devletler olarak tanımlar. Bu tanıma uygun devletler olarak ABD, Rusya, Almanya, Britanya, Fransa, Çin ve Japonya'yı sıralar. Neumann ise büyük güçleri, küresel ölçekte etkisini gösterebilen kabiliyet ve uzmanlığı ile tanınan egemen devletler olarak tanımlar. Büyük güçler karakteristik olarak askeri, ekonomik, diplomatik ve yumuşak güç etkilerine sahiptir. Uluslararası ilişkiler teorisyenleri büyük güçleri güç kapasiteleri, alansal görünüşleri ve statü durumlarına göre değerlendirirler (Neumann, 2008). Daha sonra ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz neo-realist teorinin kurucusu Kenneth Waltz (1993), büyük gücü belirlemek için beş kriter kullanır: nüfus ve toprak, kaynaklar, ekonomik kapasite, siyasi istikrar ve yetenek ve askeri güç.

Büyük güçleri tanımlamakta kullanılan bu tip kriterler, farklı yazarlar tarafından farklı çerçeveler koyularak ifade edilmiştir. Dolayısıyla kriterin farklılaşması, değerlendirme sonuçlarını da değiştirmiştir. Belirli ülkeler üzerinde kesin uzlaşmalara varılırken, belirli ülkeleri her yazar güç skalasında farklı konumlandırmaktadır. Örneğin Soğuk Savaş sonrasında Britanya/ Fransa/ Almanya'dan oluşan Avrupa üçlüsüyle, Japonya, Çin, Rusya, ABD büyük güçler içinde sayılmıştır. Bu genel kabul gören yaklaşımlardandır. Zaman zaman bu tablodan Almanya ve Japonya'nın çıkarıldığı görülmektedir. Özellikle BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi diğer beş ülke, aynı

zamanda nükleer silah sahibidir. Bununla birlikte Avrupalı eski büyük güçler olan Fransa, Britanya ve Almanya'yı bölgesel büyük güçler olarak tanımlayıp; küresel seviyede belirli alanlarda kuvvetli olduklarını öne süren yaklaşımlar da bulunmaktadır. Örneğin küresel seviyede Almanya'nın ekonomik güç; Fransa'nın BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri ve nükleer güç olmaları gibi değerlendirmeler yapılmaktadır (Buzan ve Waever, 2003: 344). ABD'nin resmi güvenlik danışmanı olan jeo-stratejist ve siyaset bilimci Zbigniew Brzezinski (2012) büyük güçlerin hiyerarşik yapısını ortaya kendi bakış açısı ile koymuştur. Ona göre, ABD hala en önde gelen güç olmakla birlikte, meşruiyet, etkililik ve liderliğinin sürdürülebilirliği küresel ölçekte iç ve dış sıkıntılar ile birlikte gittikçe sorgulanır hale gelmiştir. Avrupa Birliği ise dünyadaki iki numaralı güçtür ancak; daha fazla siyasi birlik, ortak bir dış politika ve güvenlik kapasitesi ile güçlendirilmelidir. Brzezinski'ye göre, Çin'in gözle görülen ekonomik momentumu, merkezileştirilmiş milli çıkar anlayışından kaynaklanan tutarlı siyasi kararları, dışarıdan gelen eleştirileri zayıflatan göreceli özgürlük ortamı ve istikrarlı olarak artan askeri potansiyeli; yakında ABD'nin uluslararası hiyerarşide birinci sıradaki yerine meydan okuyacaktır. İlk ikiden sonraki sıralama ise daha belirsizdir. Kimilerine göre Rusya, Japonya, Hindistan iken; kimilerine göre Britanya, Almanya ve Fransa'dır.

Görüldüğü gibi büyük güç kavramı güç kavramı gibi net tanımı olmayan ve değerlendiren kişiye göre farklılıklar içeren bir kavramdır. Net kriterlerin olmaması farklı listelerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu çalışmada Fransa'nın büyük güç değerlendirmesi yapılırken, neo-realist yaklaşımın gücü ele alış biçiminden faydalanılacaktır. Temelde bir aktörün gücünün, ancak uluslararası sistemdeki diğer güçler ile karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkarabileceğini savunan bu yaklaşım, bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak incelenecektir.

GÜÇ KAVRAMINI ELE ALIRKEN BİR TEORİK ÇERÇEVE OLARAK NEO-REALİZM

Neo-realizmin gücü ele alma biçimini açıklamadan önce, klasik realizmin güç kavramı ile olan ilişkisini anlamak gerekir. Klasik realizme göre güç caydırıcılık yeteneğidir. Bu sebeple güvenlik ve güç birbiri yerine kullanılmaktadır. Güç kavramı söz konusu olduğunda askeri gücün ön plana çıkması da aynı sebepten kaynaklanmaktadır. Klasik realizmdeki ulusal çıkar kavramının en merkezi noktasını güç oluşturmaktadır ve bu durum da caydırıcılığa yapılan vurguyu anlaşılır kılmaktadır. Dışarıdan gelen saldırıların caydırılması, ulusal çıkar bağlamında değerlendirilmektedir. Realizmin en önemli temsilcilerinden Morgenthau'nun (1985: 139) askeri hazırlık derecesine verdiği önem, caydırıcılığa yönelik bir vurguyu içinde barındırmaktadır. Zira gücün maddi unsurlarını güç ile ilişkilendiren askeri hazırlık derecesidir. Morgenthau'nun gücü tanımlama şekli de güvenlik ve caydırıcılık kavramlarından ayrı düşünülemez. Bir aktörün diğer aktörlerin düşünce ve eylemleri üzerindeki kontrolü olarak gördüğü güç, caydırıcılık vasıtasıyla güvenliği hedeflemektedir (Morgenthau, 1985: 32). Tam bu noktada belirtilmelidir ki, neo-realizmle klasik realizm arasındaki en temel fark gücü nasıl gördükleri konusundadır. Klasiklere göre güç bir amaç iken; neo-realistlere göre asıl amaç güvenlidir. Yani neo-realistler gücü araçsallaştırır.

Klasik realizmden farklı olarak neo-realistler gücü, aktör kapasitesi ve diğer aktörlerin eylemlerini değiştirebilme kabiliyetinin ötesinde; uluslararası sistemi merkeze alan bir yaklaşım ile açıklarlar. Neo-realistlere göre güç, sistemsel kısıtlamalar dâhilindeki hareket alanı ve diğer aktörlerin kabiliyetleri karşısındaki özerklik olarak tanımlanır. Tanımda belirtildiği üzere, devletlerin sistemik yapıdan ne kadar az etkilendiği ve hareket alanını ne kadar geniş tuttuğu değerlendirmesi üzerinden güçlülük seviyesi belirlenmektedir (Özdemir, 2008). Devletlerin nitelikleri önemli olmakla birlikte, sistemin yapısı müsaade ettiği ölçüde bu niteliklerin sergilenebilmesi söz konusudur. Gücü tanımlarken yeteneklerin tanıma dâhil olduğunu kabul eden neo-realistler, tek başına yeterli olmadığını da eklerler. Zira tüm aktörlerin kabiliyetleri diğer aktörlere bağlı olarak belirli bir yerde konumlanır. Yani devletlerin yetenekleri tek başlarına bir anlam ifade etmez. Ancak başka bir aktör veya aktörlerle karşılaştırıldığında anlamlanır. Waltz'ın (1979: 98) gücü tanımlamanın karşılaştırmalı yöntemine muhtaç olduğu düşüncesi, neo-

realizmin yöntemsel yolunu temsil etmektedir. Bu çalışmada da Fransa, sistemdeki diğer aktörlerle karşılaştırılacak ve güç değerlendirmesi bu teorik çerçeve üzerinden yapılacaktır.

Waltz'a (1979: 192) göre aktörlerin kabiliyetleri uluslararası sistem içerisinde eşitsiz şekilde dağıtılmıştır. Bu nedenle güç, yeteneklerin dağılımı olarak da tanımlanmaktadır. Yetenek dağılımlarının eşitsizliği, aktörlerin eylemlerini kısıtlar veya serbestleştirir. Bu yeteneklere diğerlerinden daha fazla sahip olan aktör veya aktörler, diğer aktörleri yönlendirme kabiliyetine erişir. Daha güçlü olan olan, güç dağılımından daha çok payını alan olur.

Waltz (1979: 191) daha önce belirtilen Hart'ın güç tanımına muhalefet ederek; gücün ne kaynaklar ne aktörler ne de olaylar üzerindeki kontrol olduğunu ileri sürer. Waltz'a göre, uluslararası sistem kontrolü olanaksız hale getirir. Aktörlerin olaylar, diğer aktörler ve kaynaklar üzerindeki kontrolü her durumda farklılık gösterebilir. Bir aktörün güçlü olduğu noktada, diğer aktör güçsüz olabilir ya da tam tersi de geçerlidir. Bu nedenle güç tanımlamasının objektif ve standart olması zorlaşır. Sistemdeki en güçlü aktörün her olay, aktör ve kaynak üzerinde kontrolü olduğu büyük bir yanılgıdır. O aktör sadece sistemdeki diğer aktörlere göre güçlüdür ve hareket alanı daha fazladır. Bu durum gücün tüm unsurlarını kontrol etmesi anlamına gelmez. Bir aktör diğer aktörlerin eylemlerini kontrol edemeyebilir. Waltz'a göre, bunun bir zayıflık olduğu düşünülmemelidir. Zira gücün süreçleri ve sonuçları birbirinden farklıdır. Diğer aktörleri yönlendirebilmek gücün bir sonucudur. Güç ise süreçlere etki edebilme durumudur. Uluslararası sistemden kaynaklanan gerçeklerden ötürü sonuçlar belirsizdir. Bir aktörün diğer aktörü yönlendirme saiki ile hareket ederek, diğer aktörü etkileyecek bir eylemde bulunması; sistemik etkilerle istenenden farklı sonuçların ortaya çıkmasına neden olur. Bu nedenle sistem, amaçlar ile sonuçlar arasındaki bir ara değişken olarak karşımıza çıkar (Waltz, 1979: 74-192). Klasikler ile neo-realistlerin yaklaşımını karşılaştırmak gerekirse; klasikler caydırıcılığa vurgu yaparak, gücü başka aktörlerin hareket serbestisini daraltmak olarak görürler. Neo-realistler ise diğer aktörlerin alanını daraltmak olarak değil, kendi hareket alanlarını genişletmek olarak ifade ederler. Klasiklerde aktörlerin kontrolü yüksek iken, neo-klasikler aktörlerin de sonuçların da kontrol edilemez olduğunu ileri sürerler (Özdemir, 2008).

Güvenliğin ve gücün eş tutulduğu klasik realizme karşılık; neo-realistlerin içindeki farklı bir grubu temsil eden saldırgan neo-realistler ise, güvenliği sağlamanın en ideal yolu olarak iç politikada güçlenmeyi görürler. Bu devletlerin son tahlildeki hedefleri hegamon güç olmaktır (Mearsheimer, 2001). Diğer bir grup olan savunmacı neo-realistler, uluslararası sistemde güç dengesinin güvenliği sağlamada etkili olacağını öne sürerler. Onlara göre, iç politikada güç arttırılmalı fakat dış politikada bir güce karşı işbirliğine gidilmelidir (Waltz, 1979: 81). İşbirliğinin sınırları çizilmiştir. Eğer bir aktör bu işbirliği sayesinde diğerinden daha fazla güç elde ediyorsa, işbirliği bozulabilir. Bu nedenle neo-realizme göre, çıkar görecelidir ve bir devletin gücünün artması diğer devletin gücünün azalması anlamına gelir (Grieco, 1990). Gücü hiçbir zaman büyüklüğü değişmeyen bir pasta olarak düşünebiliriz. Alınan paylar değişebilir ve bu payların değişmesi aktörleri etkiler; ancak pasta tektir. Bu örnek neo-realistlerin gücü dinamik olarak gördüğünü anlatabilmek için önemlidir.

Klasik realistlerin en önemli temsilcilerinden olarak görülen Hans Morgenthau (1985), gücün unsurlarını dokuz başlık altında toplamıştır. Bunlar, coğrafya; doğal kaynaklar (gıda, hammadde vb.); endüstriyel kapasite; askeri hazırlık (teknoloji, liderlik, ordunun niceliği ve niteliği); nüfus; milli karakter; milli değerler; diplomasi kalitesi; hükümetin kalitesidir. Neo-realistler ise gücün ölçümünü yaparken; devletlerin askeri, ekonomik, coğrafi-demografik ve kültürel kaynakları üzerinden değerlendirme yapar. Ancak bu unsurların içinden en önemli olan askeri kapasitedir. Askeri kapasiteyi ölçümlerken; savunmaya ayrılan bütçe, askeri-teknik yapı ve hacmi, nükleer silah zenginliği ve gelişmişlik düzeyi üzerinden bir değerlendirme yapılır. Ekonomik kapasite ise; gayrisafi yurtiçi hâsıla, dış borç, ülkeye ait uluslararası firmaların sayısı ve büyüklüğü, patent sayısı gibi unsurlar ile değerlendirilir. Coğrafi-demografik kapasite nüfus büyüklüğü ve coğrafi duruma bağlıdır. Son olarak kültürel-bilimsel kapasite; demokrasi kültürü, bilimsel araştırmalara

ayrılan bütçe, gelişmişlik seviyesi, dilinin yaygınlığı gibi unsurlar üzerine temellendirilir (Waltz, 1979: 80-85; Casetti, 2003).

Bu çalışmada gücün neo-realist yaklaşımda kullanılan unsurları üzerinden bir değerlendirme yapılacaktır. Ancak bu yaklaşımda kullanılan gücün tüm unsurları incelemeye dâhil edilmeyecektir. Zira 21. yüzyılda uluslararası sistem ile birlikte gücün unsurları da değişim geçirmiştir. Neo-realizmin ele aldığı bileşenler değerini korumakla birlikte, aralarında önemi azalan veya artan bileşenler de söz konusudur. Tüm bu gerçekler göz önüne alınarak; neo-realist yaklaşımın gücün unsurlarını açıklarken kullandığı ekonomik ve askeri kapasite, bu çalışmaya doğrudan değerlendirme unsuru olarak dâhil edilecektir. Bununla birlikte günümüzde ekonomik ve askeri kapasiteden bağımsızlaşmış teknolojik kapasite de yeni bir değerlendirme unsuru olarak çalışmada kullanılacaktır. Daha önce bu üç unsur Brooks ve Wohlforth'un çalışmasında güç ölçüm kıstasları olarak kullanılmıştır. Ekonomik kapasite, askeri güç için gerekli bir koşuldur ancak, yeterli değildir. Teknolojik gelişmişlik özellikle modern silahlanmanın doğası gereği hayatidir. Teknolojik kapasite ekonomik kabiliyetleri artırır ve askeri kapasite de ekonomik ve teknolojik alanların çıktularından beslenir. Hatta askeri kapasite doğrudan olmasa da, büyük güçlerin ekonomik çıkarlarını ileriye taşıyan önemli bir unsurdur (Brooks ve Wohlforth, 2015). Bu nedenle üç unsur arasındaki sıkı bağlar, üçlü değerlendirmenin önemini ortaya koymaktadır.

Coğrafi-demografik kapasite ve kültürel-bilimsel kapasite, Fransa'nın büyük güç değerlendirmesinde kullanılmayacaktır. Çünkü coğrafi-demografik kapasite hala önemli bir değerlendirme unsuru olarak önemini korumakla birlikte, eskisi kadar ön planda bulunmamaktadır. Coğrafyanın yarattığı dezavantajlar teknolojik kapasite sayesinde çoğunlukla aşılabilir hale gelmiştir. Bu durum teknolojik kapasitenin de önemini artırmıştır. Demografik kapasite de aynı şekilde önemini korumaktadır. Fakat gücün değerlendirilmesinde nüfusun avantaj olarak eskisi kadar kullanılmadığı görülmektedir. Özellikle askeri personel sayısı ile bağdaştırılan nüfus gücü, bugün teknolojiye bağlı olarak değişmiş ve önemi nispeten azalmıştır. Bugün nüfus gücünden daha önemlisi, savaşların da değişime uğramasıyla birlikte teknoloji olmuştur. Genç nüfusa sahip olmak hala önemli olmakla birlikte, bu nüfusun ekonomik gücü kısıtlı ise tüketime doğrudan katkı sağlamaları mümkün görünmemektedir. Demografik avantaj ile birlikte değerlendirilen iş gücü kapasitesi de, robotik teknolojinin gelişmesi ile birlikte tam otomatik üretim koşullarını ortaya çıkarmıştır. Kültürel kapasiteye gelecek olursak, tüm diğer unsurlar içinde farklı bir yerde olduğunu görmekteyiz. Küreselleşmenin ve internet teknolojilerinin de etkisiyle tüm kültürlerin daha kolay yayıldığı 21. Yüzyıl gerçekleri arasındadır. Bu durumun kültürleri yayılan devletler açısından bir avantaj olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ancak kültürel güç bir devleti büyük güç yapmaktan ziyade, büyük güç olarak kalmasını sağlayan bir unsurdur. Devletleri güçlü yapan diğer unsurlar iken, bu unsur gücün sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır. Bilimsel kapasite ise teknolojik kapasite başlığı altında değerlendirilmek üzere ele alınmıştır. Tüm bu nedenlerden dolayı çalışmamızda; teknolojik, ekonomik ve askeri kapasite, değerlendirme unsurları olarak kullanılacaktır. Bir sonraki bölümde Fransa'nın güç kapasitesi bu unsurlar üzerinden değerlendirilecektir.

FRANSA'NIN GÜÇ KAPASİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İki savaş arası dönemde, dünyanın güç yapılanması 3+3 şeklindedir. İlk üç olan süper güçler: ABD, Büyük Britanya ve Sovyetler Birliği iken; Almanya, Japonya ve Fransa büyük güçler olarak kabul edilmektedir. Soğuk Savaş Döneminde ise, 2+3 yapılanmasını görmekteyiz. ABD ve Sovyetler Birliği süper güçler; Çin, Japonya ve Avrupa Birliği büyük güçler haline gelmiştir. Avrupa Birliği'nin yeni bir oyuncu olarak uluslararası arenada kendini göstermesi, Britanya, Fransa ve Almanya'nın güç skalasındaki durumunun tekil olarak sorgulanır hale gelmesine neden olmuştur (Buzan ve Waever, 2003: 445). Bu çalışma Fransa'nın durumuna yoğunlaşacak ve büyük güç olarak yeniden değerlendirilmesine imkân verecektir.

Neo-realist teorinin yöntemsel yaklaşımı olan karşılaştırmalı yaklaşım gereği, uluslararası sistemdeki diğer güçler ile Fransa karşılaştırılacaktır. Böylece uluslararası sistemde Fransa'nın yeri tespit edilmiş olacaktır. Kesin bir zaman sınırlaması getirmemekle birlikte; bitiş noktası

olarak ulaşılabilen en güncel veriler, başlangıç noktası olarak her bir güç unsuru için farklı yıllar tercih edilecektir. Kısacası bir yakın dönem incelemesi yapılacaktır.

Fransa'nın Askeri Kapasitesi ve Ölçümlenmesi

Askeri kapasitenin ölçümlenmesi ile ilgili, karşılaştırma esasa göre hazırlanmış, ilk girişim NATO tarafından 1950'li yılların başında gerçekleştirilmiştir. Bu kapasite ölçümü yapılırken askeri harcamalar esas alınmıştır. Buradaki amaç, farklı üye ülkelerin ittifakın finansmanına ve gücüne katkılarını ölçebilmek için bir çıktı elde etmektir. NATO'daki bu ölçüm yapılırken üç kategori dikkate alınmıştır: personel harcamaları ve emekli maaşları; araştırma, geliştirme ve savunma ekipmanlarının satın alımı; operasyonlar, tatbikatlar ve bakım/onarımlar. Yapılan bu ölçümleme daha sonra örgüt içinde sürekli tartışmalara ve örgüte eşit katkılar verilmediğine dair seslerin yükselmesine sebep olmuştur (Olson and Zeckhauser, 1966).

Genellikle askeri gücün ölçümlenmesinde kullanılan yöntem, savunma harcamalarının karşılaştırılmasıdır. Ancak bu yöntem eksik bir değerlendirilme yapılmasını beraberinde getirir. Bu harcamanın devletlerin bir seçimi ve askeri gücün ölçümlenmesinde tek başına kullanılmasının yetersiz olduğu gerçeği unutulmamalıdır (Glaser, 2011). Bu nedenle, kapsamlı göstergeler üzerinden ölçüm yapılması, güç değerlendirmesinin doğru sonuç vermesini sağlar. Bu gerçek göz önüne alınarak, gerçekleştirilmiş en kapsamlı askeri kapasite ölçümü bulmak için literatür taraması yapılmıştır. Araştırma sonucunda, Global Firepower olarak adlandırılan bir indeksin verilerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Global Firepower 2005'ten bu yana faaliyet gösteren ve ülkelerin askeri güç ölçümlerini yapan bir indekstir. Ölçüm yaparken kullandığı göstergeleri günün koşullarına göre her yıl güncelleyerek bir değerlendirme yapmaktadır. İlk başta 25 ülke ile başlayan karşılaştırmalı değerlendirme, 2020 itibarıyla 138 ülkeye çıkmıştır. Ayrıca ülkelerin, kara, deniz ve hava güçleri bağlamında savaş kabiliyetlerini konvansiyonel anlamda ayrı ayrı değerlendirmektedir (Global Firepower, 2020).

Global Firepower'ın tercih edilmesinin kuvvetli sebepleri bulunmaktadır. Öncelikle oldukça güvenilir olarak görülen ve askeri kapasite konusunda en çok referans gösterilen kaynaklardan biri olması, bu tercihte etkili olmuştur. Bununla birlikte güç ölçümü yaparken elliden fazla gösterge üzerinden bir değerlendirme yapması, bu indeksin değerlendirmelerini daha gerçekçi bir temele oturtmuştur. Ülkelerin askeri kapasitelerinin belirlenmesinde, çok boyutlu bir inceleme yapmak daha doğru sonuç verecektir. Gösterge sayısının fazla olması çok boyutlu değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır.

Global Firepower indeksi ölçüm yaparken altı ana başlık üzerinden gerçekleştirmektedir. Bu ana başlıklar: insan gücü, donanım, finansal, lojistik, doğal kaynaklar, coğrafyadır. Söz konusu altı ana başlık askeri güç boyutunda bir değerlendirmede ele alınır.

İnsan gücü başlığı altında: toplam nüfus, mevcut insan gücü, askerlik yapmaya uygun insan nüfusu, yıllık olarak askerlik çağına gelen kişi sayısı, aktif askeri hizmet gücü, aktif rezerv hizmet gücü ele alınmaktadır. Toplam nüfus, insan gücü değerlendirmesinde başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Genellikle nüfusu fazla olan ülkeler daha geniş askeri savaş gücüne sahip olmaktadır. Mevcut insan gücü her tür çatışmada kritik öneme sahiptir ancak, yıpratıcı olanlarda daha da önemlidir. Yine nüfusu fazla olan ülkelerde, savaşmaya gönüllü insan sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Askerlik yapmaya uygun insan sayısı, potansiyel olarak savaşa ne kadar insanın dâhil olabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Fiziksel olarak savaşmaya elverişli veya üretimde kullanılabilir kişi sayısını verir. Tipik olarak nüfusu fazla olan ülkelerde askerlik yapmaya uygun kişi sayısı da fazladır. Askerlik çağına gelen kişi sayısı tüm askeri insan gücünün önünde rafine edici bir faktördür. Aktif askeri hizmet gücü ise resmi olarak savaşmaya hazır kişilerin sayısını vermektedir (Global Firepower, 2020). Son olarak aktif rezerv hizmet gücü, sefer görev emri verilebilecek nüfusu ifade eder. Görüldüğü gibi ölçümlemede kullanılan göstergeler tedricidir ve daha doğru veri analizini mümkün kılmak için boyutlandırılmıştır.

Donanım başlığı altında: uçak filosu gücü, önleme uçağı sayısı, saldırı uçağı sayısı, sabit kanatlı uçak sayısı, eğitim filosu, helikopter filosu, saldırı helikopteri sayısı, tank gücü, zırhlı savaş araçları

sayısı, kundağı motorlu topçu sistemi, çekili topçu sayısı, roketatar sayısı, deniz filo gücü, uçak gemisi sayısı, denizaltı sayısı, destroyer sayısı, firkateyn sayısı, korvet sayısı, kıyı devriye botu sayısı, mayın gemisi sayısı yer almaktadır (Global Firepower, 2020). Bu başlık altında incelenen göstergeler daha teknik bir boyutta ele alınmıştır. Genel donanımlar başlıkları altında daha da ayrıntılı bir inceleme yapılmaktadır.

Finansal incelemenin yapıldığı başlık altında: savunma bütçeleri, dış borç, satın alma gücü paritesi, döviz ve altın rezervleri yer almaktadır. Savunma bütçesi göstergesi incelenirken, yıllık olarak ülkelerin savunmaya ayırdıkları miktar göz önünde bulundurulmuştur. Bütün devletlerin büyük harcamalar yapacak bütçeleri olmadığı için, bölgesel veya küresel birliklere katılarak güvenliklerini sağlamaya çalışırlar. Dış borç ise hem kamu hem de özel sektörün borçlarının ele alındığı bir göstergedir. Genelde daha gelişmiş ve büyük ülkelerin dış borçları da nüfus büyüklükleri oranında fazladır. Bu gösterge uzak bir faktör olarak değerlendirilse de, ülkelerin mali dengelerini göstermesi açısından önemli olduğundan dikkate alınmaktadır. Savaşa girmenin ve askeri giderlerin karşılanmasının maliyeti göz önünde bulundurularak göstergelere eklenmiştir. Ancak bir ceza puanı olarak kabul edilmektedir. Satın alma gücü paritesi ülkeler arasındaki fiyat düzeyi farklılıklarını yok ederek farklı para birimlerinin satın alma güçlerini eşitleyen bir değişim oranıdır. Bu parite yerli para birimleri üzerinde olumlu ve olumsuz etkiye sahip olabilir. Döviz ve altın rezervleri ise ülkelerin ekonomik kuvvetinin önemli göstergelerinden biridir. Bu değer iç ekonomiyi güçlendirip destek vermeye devam etme gücünü, dış borçların ödenebilirliğini de ölçülemektedir (Global Firepower, 2020).

Lojistik başlığı altında: havalimanları, iş gücü, ana liman ve terminaller, deniz ticareti kuvveti, demiryolları ağı, karayolları ağı ele alınmaktadır (Global Firepower, 2020). Bu başlık altında savaş sırasında en stratejik konulardan biri olan lojistik gücü incelenmektedir. Askerlerin veya askeri malzemelerin bir yerden başka bir yere güvenle taşınmasını sağlamak, askeri güç açısından oldukça önemli bir göstergedir. Ayrıca lojistik merkezlerin buldukları noktaların stratejik konumu savaş esnasında büyük avantaj sağlamaktadır. Sayıca çok fazla noktaya sahip olmak ve gelişmiş/büyük merkezlere sahip olmak da önemlidir.

Doğal kaynaklar başlığı altında ise: petrol üretimi, petrol tüketimi ve kanıtlanmış petrol rezervleri yer almaktadır. Petrol her savaşta; uçaklar, gemiler, küçük silahlar ve genel sanayi gibi birçok modern askeri ve üretim aracının çalışmasında can suyu gibidir. Bu ölçümleme modelinde petrol üretimi, ülkelere artı puan olarak yazılmaktadır. Petrol tüketimi ise ülkelere eksi puan olarak geri dönmektedir. Çok yüksek tüketim bir dezavantaj olarak değerlendirilmiştir. Kanıtlanmış petrol rezervleri, ülkelerin jeolojik ve mühendislik araştırmaları sonucunda tahmini petrol kapasitelerini ortaya koymaktadır (Global Firepower, 2020). Petrol askeri gücün oldukça önemli bir bileşeni olduğu için dikkate değer bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

Son olarak coğrafya başlığı altında: Ülkenin karasal yüzölçümü, kıyı şeridi uzunluğu, sınırları, suyollarının kapsamı incelenmiştir (Global Firepower, 2020). Coğrafyanın askeri güce olan etkilerinin ele alındığı bu başlık altında, jeopolitik bir ölçümleme yapılmıştır. Coğrafya savaş öncesi ve sırasında stratejik hamlelerin büyüklüğünü belirleyen önemli bir etkidir. Devletlerin manevra kabiliyetleri bu duruma bağlı olarak geniş veya dar olabilir.

Global Firepower'ın kullandığı ölçümlemenin genişliği göz önünde bulundurulduğunda, değerlendirmenin doğru bir zemine oturtulabileceği gerçeği göz önüne serilmektedir. Kullanılan karşılaştırmalı yöntem neo-realist teori ile uyumluluk göstermektedir. İç ve dış dinamiklerin birlikte ele alınması da ölçümlemenin güvenilirliğini arttırmaktadır. Çalışmada ele alınan Fransa'nın askeri gücünün durumu, 2011 ila 2019 yılları arasındaki indeks değerlendirmesi üzerinden incelenecektir. 2011'in başlangıç noktası olarak ele alınmasının sebebi, Fransa'nın Libya'ya askeri müdahalede bulunduğu tarih olmasıdır. Bu müdahale Fransa askeri gücü için önemli bir test olmuştur. Ülkelerin bu tip olaylarda askeri güçlerini görmeleri, zayıf ve kuvvetli yönleri üzerine çalışmalarını sağlar. 2019 yılının da incelemenin bitiş tarihi olarak belirlenmesinin nedeni, son ulaşılabilen verilerin bu yıl ait olmasıdır.

Fransa'nın 2011 ile 2019 yılları arasındaki dünya askeri güç sıralamasını incelemeden önce, Global Firepower indeksinin altı başlık altında sunduğu güç boyutlarından en temel altı değerlendirme unsurları ortaya koyulacaktır. Bu sayede Fransa'nın güncel güç durumu hakkında genel bir yaklaşım geliştirebileceğiz.

643.801 km² ile Avrupa'nın en büyük yüzölçümüne sahip olan Fransa, 206.409 kişilik aktif askeri hizmet gücüne sahiptir (French Ministry for the Armed Forces, 2018). Her ne kadar askeri hizmet gücü eski bir güç değerlendirme unsuru olarak kabul edilse de, diğer bileşenler ile bir araya geldiğinde hala anlamlı bir alt unsurdur. Özellikle ulusal askeri sanayinin gelişmişliği söz konusu ise, sayısal askeri üstünlüğün değeri artmaktadır. Fransa kendi askeri teknolojisini geliştirmiş ve dünyada bu konuda elit klasmanda sayılabilecek bir ülkedir. Aslında iki önemli askeri güç unsuru bir araya gelmiştir.

Günümüz askeri teknolojisinin en önemli göstergelerinden biri olan askeri uçak teknolojisi alanında ulusal sanayiye sahip bir ülke olan Fransa, 229 savaş uçağına sahiptir. Ülkenin 2018'de açıklanan yıllık savunma bütçesi ise 34,4 milyar \$ ile dünyanın en büyük savunma bütçelerinden biridir. (French Ministry for the Armed Forces, 2018). Bunların yanında, önemli bir alt güç unsuru olan lojistik ve sevkiyat elemanlarının modern anlamda en önemli göstergesi havalimanları, Fransa'nın ön plana çıkan özelliklerindedir. Zira sivil havalimanları dahil irili ufaklı toplamda 437 tane havalimanına sahiptir (Airportcodes.io, 2020). Yine hem lojistik unsurunun bir parçası hem de ülkedeki sanayi üretiminin ve refahın bir göstergesi olarak değerlendirilebilecek yıllık petrol ürünleri tüketimi açısından, ülkenin dünyada elit kategorisinde olduğu ifade edilebilir. Fransa'da 2018 yılında 72,9 milyon tonluk tüketim kaydedilmiştir (Insee, 2020).

Başlangıç noktası olarak kabul ettiğimiz 2011 yılında, Fransa dünyadaki askeri güç sıralamasında sekizinci sıradadır. Önünde ise ilk sıradan başlayarak: ABD, Rusya, Çin, Hindistan, Britanya, Türkiye, Güney Kore bulunmaktadır. Fransa'nın literatürde ağırlıklı olarak büyük güçler kategorisinde değerlendirilmeyen; Hindistan, Türkiye ve Güney Kore'nin arkasında bulunması, ülkenin nispeten geriye düştüğünü göstermektedir. Diğer yandan, Avrupa'da İngiltere'den sonraki en büyük askeri güç; Kara Avrupası'nda ise en büyük askeri güç olarak karşımıza çıkmaktadır.

2012 yılında, Fransa askeri güç sıralamasında altıncı sıraya yükselmiştir. Bu yükselişin 2011 Libya Müdahalesi sonrasında gerçekleşmesi önemli bir durumu ortaya koymaktadır. Fransa müdahale sonrası uluslararası arenadaki görünümünü, başka bir ülkeye müdahalede bulunan ülke olarak yenilemiştir. Neo-realist yaklaşıma göre, uluslararası sistemin yapısı müsaade ettiği ölçüde devletlerin niteliklerinin sergilenebilmesi söz konusudur. Fransa, Libya'ya müdahalede bulunarak askeri gücünü sergileme fırsatı bulmuştur. Aynı zamanda, bu müdahale vasıtasıyla ülke askeri gücünü test etme şansını yakalamıştır. Böylece bazı güçlü ve zayıf yanlarını görebileceği kısmi bir savaş ortamını deneyimlemiştir. Fransa'nın yükselişinin önemli nedenlerinden biri de bu durum kabul edilebilir. 2012 yılında askeri güç sıralamasında Fransa'nın önünde yer alan ülkeler: ABD, Rusya, Çin, Hindistan, Britanya olmuştur. Böylece Fransa, büyük güç unvanını askeri açıdan hala elinde tuttuğunu göstermiştir. 2016 yılına kadar Fransa'nın ve önündeki ülkelerin askeri güç sıralaması değişmemiştir. Bu durum güç istikrarını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Zira gücün istikrarını sağlamak, güce sahip olmak kadar dikkate değerdir. Neo-realist çerçeveden bir değerlendirme yaptığımızda, 2012 ile 2016 yılları arasında uluslararası sistemde ciddi değişikliklerin olmadığını görüyoruz. Dolayısıyla güç statükusunun korunması, bu gerçeklik üzerinden anlam kazanmaktadır.

2016 yılında Fransa'nın daha da güç kazanarak Britanya'nın önüne geçtiğini fark ediyoruz. Fransa bu tarihte Avrupa'nın askeri açıdan en büyük gücü haline gelmiştir. 2011 yılından itibaren başlayan yükselişi devam etmiştir. Böylece Fransa dünyanın askeri açıdan en büyük beşinci gücü haline gelmiştir. Fransa'nın bu yükselişinin altından yatan en önemli sebep tehdit algısının yükselmesidir. Zira 2015 yılında Fransa karşı karşıya kaldığı 13 terör saldırısında, toplam 147 vatandaşını kaybetmiştir (Çakır, 2015). Bu saldırıları bertaraf edebilmek adına savunma yatırımlarını arttırmış ve güvenlik seviyesini yükseltmiştir. 145 yıl sonra 2016 yılında Milli

Muhafız Birliği'ni tekrar kurmuş ve terör saldırılarına karşı görevlendirmiştir. Milli Muhafızların 2018 yılına kadar 84000 personele yükseltilmesi hedeflenmiştir (Corbet, 2016). 2020 yılının nisan ayı itibariyle 75000 personeli bulunmaktadır. Son tahlilde, Fransa'nın terör tehlikesi ile tehdit algısı yükselmiş ve güvenlik önlemlerini artırma ihtiyacını doğurmuştur. Bu durum Fransa'yı Avrupa'nın en büyük askeri gücü haline getirmiştir. Çalışmamızın inceleme kapsamında olan 2019 yılına kadar da statüko korunmuştur. Sıralamada Fransa ve önündeki ülkeler yerlerini muhafaza etmiştir.

2011 ila 2019 yıllarını kapsayan incelememizde görülmektedir ki, Fransa dünyanın en büyük askeri güçlerinden biri olarak yerini korumaktadır. Hatta güçlenerek askeri anlamda büyük güç unvanını sağlamıştır. Ancak güç unsuru bütüncül bir değerlendirme sonucu anlam kazanmaktadır. Bu sebeple sıradaki incelememiz ekonomik kapasite üzerine yoğunlaşacaktır.

Fransa'nın Ekonomik Kapasitesi ve Ölçümlenmesi

Ekonomik kapasite güç değerlendirmesi yapılırken, askeri güç ile birlikte tartışmasız en çok kullanılan göstergelerden biridir. Bu çalışmada güç ölçümünde kullanılacak ikinci parametre olan ekonomik kapasite, büyük güç olarak değerlendirilecek ülkelerin belirlenmesinde önemli bir faktördür.

Ekonomik gücün ölçümünde yaygın olarak gayrisafi yurtiçi hâsıla (GSYİH) kullanılmaktadır. GSYİH bir ülkenin sınırlarının içerisinde belli bir zaman diliminde, üretilen tüm mal ve hizmetlerin ülkenin para birimi cinsinden değeridir. Bir ülkede mal ve hizmetlerin üretildikleri yılın piyasa fiyatları cinsinden değeri GSYİH'ı verir. Formüleştirmek gerekirse, üretilen mal ve hizmetlerin miktarları ile bu mal ve hizmetlerin fiyatlarının çarpımlarının toplamı bizi GSYİH'ye ulaştırır. Bu şekilde hesaplanan GSYİH'ya nominal GSYİH denir (Dinler, 2006).

Nominal GSYİH'nın yanında satın alma gücü paritesi (SAGP) de çalışmada kullanılan diğer bir belirleyici unsur olacaktır. Ülkeler arasındaki fiyat farklılaşmasının olmadığını varsayan satın alma gücü paritesi kavramı, dünyada benzer malların benzer fiyatlardan satılmasını temel almaktadır. Kısacası tek fiyat esasına dayanan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, tek fiyat kanunu bir malın fiyatının aynı para birimi cinsinden ifade edildiği zaman tüm ülkelerde eşit olacağını ifade etmektedir (Akçay ve Erataş, 2015). Makalede SAGP üzerinden GSYİH hesabı da yapılacaktır. Nominal GSYİH ve SAGP güç ölçümünde temel alınacak iki unsur olacaktır. Çalışmanın ölçüm kuvvetini arttırmak için tek bir hesaplama yöntemi üzerinden gitmek yerine, iki farklı hesaplama yöntemi üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Zira bu bileşenler farklı boyutları gösteren ekonomik verilerdir.

GSYİH üzerinden yapılan istatistik hesaplamaları özellikle sürdürülebilirlik yaklaşımı açısından eleştirilmektedir. Bugünkü ekonomik büyümenin maliyetlerinden biri olarak çevreye verilen zarar, aslında gelecek büyüme değerleri için olumsuz etki yaratmaktadır. Yani bu yaklaşım bu tip hesaplamaları kısa vadeli değer ifade eden paradigmlar olarak görmektedir. GSYİH hesaplamasında makineler, yollar gibi insan yapımı objeler kalem olarak kullanılırken; fiziksel çevreye dair kalemlerin hesaba katılmadığına yönelik eleştiriler yapılmaktadır (Brooks ve Wohlforth, 2015). Bu görüşe katılmakla birlikte, alternatif hesaplama yöntemi geliştirilmediği için gerçeğe en yakın yöntem kullanılacaktır. Fiziksel çevre değerlerinin herhangi bir değere tahvil edilemez olması da, pratikte bu yaklaşımın karşılık bulamamasına neden olmaktadır.

Bu çalışmada, Fransa'nın ekonomik gücü ölçümleneceği periyot 2014 ila 2018 yılları arasında olarak belirlenmiştir. 2014 yılının başlangıç noktası olarak seçilmesi, Fransa ekonomisi için bir önemli kavşak olmasından kaynaklanmaktadır. 2014 yılında Fransa'nın uzun süre sonra kredi notu AA'ya gerilemiştir. Bu düşüş Fitch ve S&P adlı önemli kredi derecelendirme kurumları tarafından ölçülmüştür (Trading Economics, 2020). Kredi derecelendirmenin temel amacı asimetrik bilgi dolaşımının önüne geçerek, piyasaların işleyişini sağlıklı hale getirmeye katkı sunmaktadır. Sermayenin küreselleşmesiyle bunun önemi artmıştır. Kredi derecelendirme yapılarak yatırımcılara bilgi sağlanmaktadır. Şirketlerin ve ülkelerin borçlanma maliyetleri aldıkları nota göre etkilenmektedir (Giter ve Kılıçaslan, 2016). Bu sebeple ülke ekonomilerinin önemli

göstergelerinden biri olarak kabul edilebilir. 2018 yılının incelemenin bitiş olarak kabul edilmesi, ulaşılabilen en güncel verilerin bu yıla ait olmasından kaynaklanmaktadır.

2014 yılındaki nominal GSYİH sıralamasına göre, 2.852.170 \$ ile Fransa dünyada altıncı sırada bulunmaktadır. Önünde bulunan ülkeler ise en üstten başlayarak sıralandığında: ABD, Çin, Japonya, Almanya, Birleşik Krallık ülkeleridir. Fransa bu sıralamaya göre Avrupa'nın üçüncü büyük ekonomisi olarak karşımıza çıkmaktadır (World Bank, 2019). Genel sıralamadaki sırası ve gücü ise büyük güçler klasmanında olduğunu göstermektedir. Aynı yıl SAGP göre hesaplanmış GSYİH ise, dünyada dokuzuncu sıradadır. Burada daha Hindistan, Rusya, Brezilya ve Endonezya gibi ülkelerin gerisinde kaldığı görülmektedir. SAGP'ye göre, Fransa'nın önünde Avrupa ülkeleri arasından bir tek Almanya'nın olduğunu görülmektedir.

2015 yılında ise Fransa'nın nominal GSYİH'si 2.438.210 \$ olarak hesaplanmış fakat sıralaması değişmemiştir. Yine de toplam değerinde bir düşüş söz konusudur. SAGP'ye göre belirlenen sıralamada ise onuncu sıraya gerilemiştir. Burada Birleşik Krallık'ın öne geçerek, Fransa'yı bu alanda Avrupa'nın üçüncü sırasına gerilediğini görmekteyiz. 2016 yılında hem nominal GSYİH hem de SAGP ile hesaplanmış GSYİH'da sıralamasını aynı şekilde korumuştur (World Bank, 2019).

2017 yılındaki nominal GSYİH'yi incelediğimizde Fransa'nın gerileyerek yedinci sırada bulunduğunu tespit ediyoruz. Fransa bu yıl, 2.586.290 \$ değerinde bir nominal GSYİH'ye sahiptir. Hindistan'ın hem Birleşik Krallık hem de Fransa'nın önüne geçerek beşinci sıraya yükseldiği görülmektedir. SAGP hesabına göre ise, Fransa onuncu sıradaki yerini korumaktadır (World Bank, 2019). Ancak Fransa'nın ekonomik açıdan gittikçe güç kaybettiği açık bir şekilde görülmektedir. Hala Avrupa'nın büyük ekonomilerinden olsa da; dünyadaki elit pozisyonunu kaybetme riski taşıdığı fark edilmektedir. 2017 yılındaki gerilemenin en büyük sebeplerinden biri, Fransa'daki cumhurbaşkanlığı seçimleri gösterilebilir. Zira cumhurbaşkanlık Sosyalist Parti mensubu François Hollande ile liberal ve merkez hareket olan En Marche adayı Emmanuel Macron arasında el değiştirmiştir. Bu durum 2017 yılının, iki farklı ekonomik yaklaşımın karşı karşıya geldiği bir yıl olmasına sebep olmuştur.

2018 yılında Fransa kaybettiği pozisyonunu, nominal GSYİH'sini 2.777.540 \$'a yükselterek geri kazanmıştır. Böylece tekrar altıncı sıraya yükselmiştir. Fakat yedinci sırada bulunan Hindistan ile arasında oldukça az bir fark bulunmaktadır. SAGP hesabında ise sıralamasını korumaktadır (World Bank, 2019).

Bu bölümde 2014 ila 2018 yılları arasında, Fransa'nın ekonomik gücü nominal ve SAGP hesaplamaları üzerinden GSYİH değerlendirmesi yapılarak ölçülmüştür. Genel bir değerlendirme yapıldığında Fransa'nın dünyanın ve Avrupa'nın en güçlü ekonomilerinden biri olduğu görülmektedir. Avrupa'da Birleşik Krallık ve Almanya'dan sonra kendisine yer bulan Fransa; dünyada ise son yıllarda kendisini daha çok gösteren büyük ekonomilere yerini kaptırmaya başlamıştır. Sonuç olarak Fransa'nın ekonomik açıdan büyük güç olma durumu tekrar değerlendirmeye açıktır. Toptan bir değerlendirme yapılması gerekli olduğu için sıradaki bölümde Fransa'nın teknolojik kapasitesi incelenecektir.

Fransa'nın Teknolojik Kapasitesi ve Ölçülenmesi

Modern güç kavramı eskisi gibi stabil bir güç durumundan ziyade, sürekli devinimli bir yapıyı ifade eder. Modern güç, teknolojik alandaki sürekli değişimden kaynaklı olarak devinimlidir. Teknoloji şirketleri aracılığıyla pazarlar yaratılmış, tüm dünyaya yayılmıştır. Böylece yeni güç değerleri inşa edilmiştir (Delbecque, 2006).

Küreselleşmenin etkisiyle hızlı bir teknolojik yayılımın ortaya çıkması, klasik anlamda ifade edilen güç kavramını da değiştirmiştir. Artık devletin en merkezde olduğu bir güç değil, şirketlerin de aktör olarak yer aldığı bir uluslararası sistem oluşmuştur. Özellikle bilgisayar teknolojilerindeki gelişim, gücün metamorfoza uğramasına neden olmuştur. Soğuk Savaş dönemindeki Amerikan savunma sanayinin karar alma merkezleri arasındaki karşılıklı irtibat araçlarının herhangi bir nükleer saldırı gerçekleşse bile devam etmesi için yapılan çalışmalar, gelişimin başlangıç noktası olmuştur. Bu durum internetin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Birbirinden bağımsız olan

ağlarda bilgi transferi, daha sonra bu ağların birbirine bağlanmasıyla sonuçlanmıştır. Durum en çok çok uluslu şirketlerin işine yaramıştır. Şirketlerin farklı coğrafyalardaki şubeleri arasında bilgi transferi kolaylaşmış ve anlık olarak haberleşme yeteneği kazanılmıştır (Pierre, 2011). Bu durum dünyada teknolojik anlamda gelişmiş olan ülkelerin çok daha avantajlı olmasını sağlamıştır. Birbirini karşılıklı olarak besleyen zenginlik ve güç ilişkisi ortaya çıkmıştır.

Makalenin bu bölümünde teknolojinin modern güç kavramının en önemli parçalarından biri olduğu göz önüne alınarak, ayrı bir güç bileşeni olarak ele alınacaktır. Fransa'nın dünyada teknolojik kapasite açısından konumu incelenecektir. Bu inceleme yapılırken The Global Economy internet sitesi tarafından hazırlanan indeks kullanılacaktır. Yapılan taramalar sonucunda en kapsamlı ve en güvenilir indeksin The Global Economy'ye ait olduğu tespit edilmiştir. İndeks hazırlanırken kapsamlı bir kaynak modellemesi sonucu oluşturulmuştur. Cornell University ve INSEAD gibi önemli akademik merkezlerin verileri ile Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)'nün verileri kullanılmıştır.

Çalışmada The Global Economy tarafından oluşturulmuş iki farklı indeksten faydalanılmıştır. Bunlardan birincisi ileri teknoloji ürünlerinin ihracatındaki dünya sıralaması; ikincisi ise patent başvurularındaki dünya sıralamasıdır. Yüksek teknolojileri ürünleri, havacılık sektörü, bilgisayarlar, ilaç sektörü, bilimsel araçlar ve elektrikli makineler gibi araştırma ve geliştirme yoğunluğu yüksek ürünleri kapsamaktadır. Bu ürünlerin ihracatları ülkelerin hem ekonomik güçlerini yükselten hem de kendi teknolojik kapasitelerini gösteren önemli bir göstergedir. Yüksek kar getiren bu ürünler, aynı zamanda ülkeleri teknolojik kapasitesi daha yüksek ülkelere bağımlı kılar. Bu nedenle modern anlamda önemli bir güç göstergesidir.

İkinci olarak ülkelerin patent başvurularındaki dünya sıralaması incelenmiştir. İndekste bu başvuruların sıralaması için küresel seviyedeki en yetkili kuruluş olan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün verileri kullanılmıştır. Patent başvuruları icatların ve yeni fikirlerin takip edilebilmesi için önemli bir yoldur. Ülkelerde ikamet eden kişilerin yaptığı başvurular, ülkelerin teknolojik seviyesini göstermesi açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle patent başvuruları da teknolojik güç değerlendirmesinin ana bileşenlerinden biri olarak kullanılmıştır.

Çalışmada başlangıç noktası, her iki teknolojik değerlendirme indeksi için de 2013 yılı olarak belirlenmiştir. Bu tarihin başlangıç noktası olarak belirlenmesinde, *French Tech* olarak adlandırılan Fransız start-up ekosisteminin uluslararası görünürlüğünü arttırmayı ve dünyadaki yetenekli yabancıların ve yatırımcıların çekilmesini amaçlayan bakanlıklar arası bir inisiyatifin (Gouvernement Français, 2016) 2013 yılında kurulması etkili olmuştur. Bu inisiyatifin Fransız teknolojisinin gücüne önemli katkılar sağlayacağı düşünülerek, inisiyatifin kuruluşu incelemenin başlangıç noktası olarak belirlenmiştir. Bitiş tarihi olarak ise 2018 yılı seçilmiştir. Bu seçim son güvenilir ve ulaşılabilir verilerin bu yıla ait olmasından kaynaklı olarak yapılmıştır.

2013 yılındaki yüksek teknoloji ürünleri ihracatı sıralamasına göre, Fransa altıncı sırada bulunmaktadır. Toplam 119.314 milyon dolarlık ihracat yaparak sırasıyla; Çin, Almanya, ABD, Singapur ve Güney Kore'nin arkasına yerleşmiştir (The Global Economy, 2020a). Buna göre, yüksek teknoloji konusunda oldukça gelişmiş olan Asya ülkeleri Fransa'nın önündedir. Avrupa'da ise neredeyse diğer tüm alanlarda olduğu gibi Almanya'nın Fransa'dan çok önde olduğu tespit edilmektedir. Aynı yıl patent başvurusu sıralamasında Fransa 14.690 başvuru ile dünyada sekizinci sıraya yerleşmiştir. Önünde sırasıyla: Çin, ABD, Japonya, Güney Kore, Almanya, Rusya, Birleşik Krallık bulunmaktadır (The Global Economy, 2020b). Burada Rusya'nın ve Birleşik Krallık'ın Fransa'nın önüne geçtiği görülmektedir. Fransa, Avrupa Birliği ülkeleri içinde üçüncü sırada bulunmaktadır. Fransa'nın 2013 yılındaki iki indeks performansı da diğer güç kapasitelerine benzer niteliktedir. Farklı olarak Asya ülkelerinin çok daha güçlü olduğu bir alan olması sebebiyle, Fransa'nın sıralamada Güney Kore ve Singapur gibi ülkelerin gerisine düşmesi söz konusudur. 2014 yılında da Fransa iki farklı indekste aynı sırada yer almıştır. 121.375 milyon dolarlık toplam ileri teknoloji ihracatı ve 14.500 patent başvurusu mevcuttur.

2015 yılı sıralamalar diğer yıllarla aynı olmakla birlikte 110.206 milyon dolarlık ihracat, 14.306 patent başvurusu kaydedilmiştir (The Global Economy, 2020a 2020b). Burada dikkat çekici olan hem ihracat rakamlarındaki hem de patent başvurularındaki ani düşüştür. 2015 yılının Fransa açısından dramatik bir yıl olması ve terör saldırılarına maruz kalması bu durumun oluşmasında etkili olmuştur. Ülkelerin sınırlı kaynaklarını farklı alanlarda kullanma biçimlerinin, konjonktüre bağlı olarak değiştiğini gösteren bir örnek olması açısından 2015 yılı oldukça önemlidir. Zira Fransa maruz kaldığı saldırılar karşısında güvenliğini sağlamak için askeri harcamalara yönelmiştir. Bu durum diğer alanlardaki kapasiteleri kısıtlamıştır. Teknolojik alandaki bu nispi gerileme, devletlerin "içgüdüsel" yönelimi ile açıklanabilir. 2016 yılında ihracat ve patent alanında Fransa'nın sıralaması diğer yıllardaki gibi kalmıştır. 109.316 milyon dolarlık ihracat 2015 yılı ile neredeyse aynı seviyede devam etmiştir. Patent başvurusu 14.206 olarak açıklanmıştır. Farklı olarak Birleşik Krallık Fransa'nın gerisine düşmüş ve bu durum Fransa'yı Avrupa'da ikinci sıraya yükseltmiştir. Ancak İran, sıralamada Fransa'nın önüne geçmiştir. 2017 yılı ihracat açısından hem toplamda hem de sıralamada değişiklik yaşanmamıştır. Patentte ise Fransa dünyada dokuzuncu sıraya gerilemiştir. Hindistan İran'dan sonra Fransa'nın önüne geçmiştir. Toplamda 14.415 patent başvurusu alınmıştır (The Global Economy, 2020a 2020b).

2018 yılı ise, 2017'de Macron'un cumhurbaşkanı seçildikten sonra etkilerini hissettirdiği bir yıl olmuştur. Bu durumun gözle görünür sonuçları ihracat rakamlarına yansımıştır. Macron'un seçim konuşmalarında ve seçildikten sonraki dönemde yaptığı teknolojik gelişim ve yatırım vurgusu hayata geçirilmiş görünmektedir. Sıklıkla söz ettiği bir "start-up ulusu" kurma hedefi oldukça önemlidir (Alderman, 2018). 2017'de başladığı cumhurbaşkanlığı görevine gelir gelmez teknoloji konusunda Fransa'nın ivmesini hızlandırmıştır. 117.814 milyon dolarlık ihracat ile Fransa bir anda dünyada beşinci sıraya yükselmiştir. Japonya'yı gerisinde bırakarak gerçekleştirdiği bu yükseliş Fransa'yı dünyada ilk beşe sokmuştur. Fransa ihracat hacminde, Avrupa'da Almanya'dan sonraki yerini korumaktadır. Patent başvurularında ise tekrar sekizinci sıraya yükselmiştir (The Global Economy, 2020a 2020b).

2013 ila 2018 yılları arasında Fransa'nın teknolojik kapasite performansını değerlendirdiğimizde, Fransa'nın son yıllarda yapmış olduğu atılımların önemli olduğu görülmektedir. Değerlendirmede kullanılan iki indeks olan teknoloji ihracatı ve patent başvurusu sıralaması stabil iken, son yıllarda yapılan atılımlar görece Fransa'nın konumunu farklılaştırmıştır. Avrupa Kitasındaki genel durum teknolojik kapasite için de geçerlidir. Almanya'nın yine en önde ve Birleşik Krallık ile Fransa'nın birbirine yakın kapasitelere sahip olduğu tespit edilmektedir. Sonuç olarak Fransa teknolojik kapasite açısından son yıllardaki gelişimi sayesinde büyük güç kategorisinde kabul edilebilir. Yine de bütüncül bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Sonuç bölümünde bu değerlendirmeye yer verilecektir.

SONUÇ

Makalede neo-realist yaklaşım teorik çerçevesinde Fransa'nın büyük güç olarak yeniden değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda teorik çerçevenin gerektirdiği şekilde, Fransa'nın uluslararası sistem içindeki konumuna göre bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışmada sistemdeki diğer devletler ile karşılaştırmalı bir model benimsenmesinin sebebi de budur. Güç analizi ise üçlü bir sacayağı üzerine inşa edilmiştir. Neo-realizmden kopmadan, güç analizine modern bir yorum getirerek; ekonomik, askeri ve teknolojik kapasite değerlendirmesi yapılarak Fransa'nın güç ölçümü gerçekleştirilmiştir.

İnceleme konusu olarak seçilen Fransa'nın, geçmişte uluslararası sistemde edinmiş olduğu prestijli konumunun günümüzdeki geçerliliği çalışmada sorgulanmıştır. Söz konusu prestijli konum, literatürde çoğunlukla büyük güç olarak tanımlanmasını beraberinde getirmiştir. Bu durumun günümüzde devam edip etmediği sorusundan hareketle, yeniden güç değerlendirmesi yapılmıştır. Bu nedenle araştırma sorusu olarak seçilen: "Fransa güncel uluslararası sistem bağlamında neo-realist bakış açısı ile değerlendirildiğinde, sistemin büyük güçlerinden kabul edilebilir mi?" sorusuna cevap aranmıştır. Cevap üç ayrı boyutta değerlendirilmiştir.

Fransa'nın askeri gücü hem dünyada hem de bulunduğu kıtada oldukça önemli bir konumdadır. Son yıllarda terör ve dış tehdit kaynaklı olarak askeri güç kapasitesini arttırma eğilimi göstermiştir. Tüm realist teorik yaklaşımlarda karşımıza çıkan; güvenlik ihtiyacının tehditler karşısında tepkisel olarak arttığı varsayımı, Fransa örneğinde incelenen yıllar arasında doğrulanmaktadır.

Fransa'nın ekonomik açıdan ise hala elit ülkeler kategorisinde olmasına rağmen sendelediği dönemler olmuştur. Çalışmada ekonomik güç nominal ve SAGP hesaplamaları üzerinden GSYİH değerlendirmesi üzerinden ölçülmüştür. Ölçüm sonucu ortaya çıkan tablo, Fransa'nın büyük güç olarak askeri kapasitesiyle karşılaştırıldığında, ekonomik kapasitesinin daha zayıf olduğu görülmektedir. Zira dünyada yükselen güçlere de yerini kaptırmaya başladığı tespit edilmektedir.

Fransa'nın teknolojik kapasitesi diğer güç boyutlarına göre görece geride kalmaktadır. Son yıllarda yaptığı atılımlar ülkenin dünyadaki konumunu farklılaştırır da, teknoloji ihracatı ve patent başvurusunda ilerleme kaydetmemiştir. Avrupa'da önde gelen teknoloji devlerinden biri olmasına rağmen, dünyada teknoloji konusunda gelişmiş Asya ülkelerinin gerisinde kalmaktadır.

Sonuç olarak, Fransa'nın Avrupa'daki konumu açısından ilk üç güçten biri olduğu kesin olmakla birlikte, Almanya'nın Fransa ve Britanya'nın önünde liderliği çaktığı görülmektedir. Fransa'nın İngiltere ile güç dengesine sahip olduğu tespit edilmektedir. İki ülke zaman zaman birbirine üstün gelmektedir. Dünyada ise Çin ve ABD'nin belirgin şekilde farklı bir konumda olduğu görülmektedir. Bu iki güç süper güçler olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle Fransa'nın diğer ülkeler ile karşılaştırılması, sınıflandırmayı kolaylaştıracaktır. Özellikle Japonya, Hindistan, Güney Kore ve Rusya gibi Asya ülkelerinin Fransa ile yakın güç performansına sahip olduğu fark edilmektedir. Yeniden değerlendirme neticesinde Fransa'nın büyük güçler arasında olduğu görülmektedir.

Ayrıca Fransa'nın son iki cumhurbaşkanı olan Hollande ve Macron'un güç unsuruna farklı yaklaşımları dönemsel farklılaşmalardan kaynaklı olarak ortaya koyulmuştur. Hollande döneminde ağırlıklı askeri kapasite arttırılırken; Macron döneminde daha çok teknolojik kapasite arttırımı söz konusudur.

Çalışma literatüre Fransa'nın güç kapasitesinin yeniden değerlendirilmesiyle, güncel bir değerlendirme katkısı sunmuştur. Ayrıca neo-realist yaklaşıma modern bir çizgi getirerek, farklı bir şablon ortaya koymuştur. Bu sayede yeni çalışmalara ışık tutmayı amaçlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Airportcodes.io. (2020): " Airport codes France 434 French airports (FRA)" <https://airportcodes.io/en/country/france/> (Ziyaret tarihi: 10.09.2020).
- Akçay, Ö. A. ve Erataş, F. (2015): "Satın Alma Gücü Paritesi Teorisinin Geçerliliği: G7 Örneği", *İGÜSBD*, 2 (1), 81-100.
- Alderman, L. (2018): "Macron Vowed to Make France a 'Start-Up Nation.' Is It Getting There?", *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2018/05/23/business/emmanuel-macron-france-technology.html> (Ziyaret tarihi: 10.04.2020).
- Ashley, R. K. (1984): "The Poverty of Neorealism," *International Organization*, 38 (2);225- 286.
- Bayraktaroğlu, S. (2000): "Klasik Örgütsel Güç Kuramlarından Clegg'in 'Güç Devreleri' Yaklaşımı", *Bilgi*, 3(2), 109-122.
- Brzezinski, Z. (2012): *Strategic Vision: America & the Crisis of Global Power*, NY: Basic Books, 43-45.
- Brooks S. G., Wohlforth, W. C. (2015): The Rise and Fall of the Great Powers in the Twenty-first Century: China's Rise and the Fate of America's Global Position, *International Security*, 40 (3), pp. 7-53.

- Buzan, B. ve Waeber, O. (2003): *Regions and Powers: The Structure of International Security*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Cartwright, D. and Zander, A. (1968): "Power and Influence in Groups: Introduction", İçinde D. Cartwright and A. Zander (Ed.), *Group Dynamics Research and Theory*, New York: Harper&Row, 215-235.
- Casetti, E. (2003): Power Shifts and Economic Development: When Will China Overtake the USA?, *Journal of Peace Research*, 40 (6), 661-675.
- Corbet, S. (2016): " France creates National Guard to battle terrorism", *Military Times*. <https://www.militarytimes.com/news/pentagon-congress/2016/10/12/france-creates-national-guard-to-battle-terrorism/> (Ziyaret tarihi: 01.04.2020).
- Çakır, A. (2015): "Fransa'yı Sarsan Cihatçı Saldırıları", VOA. <https://www.amerikaninsesi.com/a/fransa-yi-sarsan-cihatci-saldirilar/3281211.html> (Ziyaret tarihi: 01.04.2020).
- Dinler, Z. (2006): *İktisada Giriş*, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları, 326.
- Delbecque, E. (2006): *L'Europe puissance ou le rêve français ; chronique de la guerre des mondes*, Paris: Editions des Syrtes, 49.
- French Ministry for the Armed Forces (2018): "2018 Key Figures Defence", www.defense.gouv.fr (Ziyaret tarihi: 09.09.2020)
- Giter, M. S. ve Kılıçaslan, H. (2016): "Kredi Derecelendirme ve Ortaya Çıkan Sorunlar", *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 61-81.
- Glaser, C. L. (2011): "Why Unipolarity Doesn't Matter (Much)", *Cambridge Review of International Affairs*, 24 (2), 135.
- Global Economy (2020a): "High tech exports - Country rankings", https://www.theglobaleconomy.com/rankings/High_tech_exports/ (Ziyaret tarihi: 10.04.2020).
- Global Economy (2020b): "Patent applications by residents - Country rankings", <https://data.worldbank.org/indicator/IP.PAT.RESD> (Ziyaret tarihi: 31.03.2020).
- Global Firepower. (2020): About Global Firepower. <https://www.globalfirepower.com/> (Ziyaret tarihi: 31.03.2020).
- Gove, P. B. (1981): *Webster's Third New International Dictionary*, Massachusetts: Merriam Company.
- Grieco, J. M. (1990): *Cooperation Among Nations: Europe, America, and Non- Tariff Barriers to Trade* Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Hart, J. (1976): "Three Approaches to the Measurement of Power in International Relations", *International Organization*, 30 (2), 289-303.
- Hogg, M. A. and Vaughan, G. M. (2011): *Sosyal Psikoloji*, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Holsti, K. J. (1964): "The Concept of Power in the Study of International Relations," *Background*, 7 (4), 179-194.
- Insee (2020): "Consommation de produits pétroliers", <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2119673> (Ziyaret tarihi: 10.09.2020).
- Kanter, R. M. (1993): *Men and Women of the Corporation*, New York: BasicBooks.
- Klieman, A. (2015): "Introduction", içinde Klieman, A. (Ed.), *Great Powers and Geopolitics: International Affairs in a Rebalancing World*, Newyork: Springer, 1-10.

- Le Gouvernement Français (2016): " La French Tech", <https://www.gouvernement.fr/en/la-french-tech> (Ziyaret tarihi: 10.04.2020).
- Mearsheimer, J. J. (2001): *The Tragedy of Great Power Politics*, New York: W.W. Norton.
- Morgenthau, H. (1985): *Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace*, New York: McGraw Hill.
- Neumann, I. B. (2008): "Russia as a great power, 1815–2007.", *Journal of International Relations and Development*, 11 (2), 128-151.
- Northcraft, G. B. and Neale, M. A. (1990): *Organizational Behavior*, Orlando: Dryden Press.
- Nye, J. (1990): "The Changing Nature of World Power", *Political Science Quarterly*, 105(2), 177.
- Olson M. ve Zeckhauser R. (1966): An economic theory of alliance, *Review of Economics and Statistics*, 48, pp. 266-279.
- Özdemir, H. (2008): "Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63 (3), 113-144.
- Papayouanou, P. A. (1997): "Great Powers and Regional Orders: Possibilities and Prospects After the Cold War", içinde Lake, D. and Morgan P. (Ed.), *Regional Orders: Building Security in a New World*, Pennsylvania: Pennsylvania State University Press, 125–139.
- Pierre, B. (2011). "La nouvelle grammaire de la puissance" /Raportör: Annick Steta, *Revue des Deux Mondes*, Röportaj, 21-37.
- Raymond, A. (1962): *Paix et Guerre entre les nations*, Paris: Calmann-Lévy.
- Trading Economics (2020): "France - Credit Rating", <https://tradingeconomics.com/france/rating> (Ziyaret tarihi: 09.04.2020).
- Waltz, K. (1979): *Theory of International Relations*, New York: McGraw Hill.
- Waltz, K. (1993): "The Emerging Structure of International Politics", *International Security*, 18 (2), 50.
- Weber, M. (1947): *The Theory of Social and Economic Organization*, New York: Oxford University Press.
- Webster, C. (1931): *British Diplomacy 1813–1815: Selected Documents Dealing with the Reconciliation of Europe*, London: G. Bell and Sons, 307.
- World Bank (2019): "GDP Ranking", <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/gdp-ranking> (Ziyaret tarihi: 09.04.2020).